

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Kiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Divre ha-yamim 1

Shelomoh ben Yitshak

Fyorda, 581 [1820/1821]

דף

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9558

ה ר ג ו ם א ש כ נ ז ו

געשעפטע דעם קעניגס . [לא] אונטער דעם געשלעכטע דעם חברוני .
וואר יריה דאן הויפט דער חברונישען פאמיליענהייפטער . אין דעם
פירציגסטען רעגירונגסיאהרע דויד'ס וואורדען דיזע אונטערזוכט , אונד
פעהיגע מעננער אונטער איהנען , צו יעזיר אין גלעד , געפונדען .
[לב] ויינע (דעם יריה) ברידער , דינסטפעהיגע מעננער , ווארען
צווייא טויוענד אונד זיבען הונדערט פאמיליענהייפטער ; אונד דער קעניג
דויד זעצטע זיא איבער דיא שטעממע ראוכני אונד גדי אונד דען האלבען
שטאם דעם מנשי אין אללען זאכען גאטטעס אונד דעם קעניגס .

כז [א] פאלגענדע זינד דיא זעהנע ישראל'ס , נאך איהרער אנצאהל ,
דיא פאמיליענהייפטער , דיא אָבערסטען איבער טויוענדע אונד
הונדערטע אונד דיא אמטלייטע , דיא דעם קעניגע , אין אללען זאכען
דער אַבטהיילונגען , דינסען , אנטראטען אונד אַבגינגען , פאן מאנאט
צו מאנאט , אין אללען מאנאטען דעם יאהרעס ; יעדע אַבטהיילונג
וואר פיר אונד צוואנציג טויוענד מאן . [ב] איבער דיא ערסטע אַב.
טהיילונג אין דעם ערסטען מאנאטע וואר ישבעם , זאָהן דעם זכדיאל ;

ב א ו ר אין

המלך , וכן לפניו (פסוק ל"ג) : לכל דבר האלהים ודבר המלך . (רש"י) . ולדעת
קצת פירוט : ולעבודת המלך , שהיו הלויס פקודים , לאסוף את מסי המלך , להודיע
את גזירותיו ומצוותיו בין העם , וכדומה . (לא) לחברוני יריה הראש וגו' . יריה או
יריהו היה הראש לכל בני חברון , כאמור למעלה (כ"ג י"ט) . בשנת הארבעים
למלכות דויד נדרשו וכו' . פירוט , אלה אשר מעבר לירדן , וכן כל הענין , אשר הקדים ,
היה בשנת הארבעים , שהרי אמר בחמלת הענין (למעלה כ"ג א' ג' ו' י') : והויד זקן ושבע
ימים , וימלך את שלמה וכו' , ויפסרו הלויס וכו' , ויחלקו דויד מחלקות וכו' . (רד"ק) .
ביעזיר גלעד . העיר יעזיר בארץ גלעד ניתנה ללווי , בני מררי (יהושע כ"א ל"ז) .
(לב) ואחיו וגו' . מלת ואחיו מוסכת על יריה , הנזכר בפסוק הקודם . ודבר המלך .
ראה מה שביארתי למעלה (פסוק למ"ד) .

כז (א) ובני ישראל למספרם וגו' . מחלקות ישראל היו בחמלת מלכות דוד , כמו
שאמר למעלה (י"א יו"ד) : ואלה ראשי הנבזרים . אשר לדויד , המתחזקים
עמו במלכותו , עם כל ישראל להמליכו , וסיפרם הנבזרים , שסיפר הנה , וגם עשהאל ,
אחי יואב , היה הרביעי , לחודש הרביעי , והוא לא האריך ימים בחמלת מלכותו , כי אבנה
הרגו (להלן פסוק ז' , שמואל ב' ב' כ"ג) . (רד"ק) . ומחלקות ישראל , האמורות פה ,
היו בחמלת מלכות דוד , כדברי רד"ק ז"ל הנכבדים , אך ברוב המלחמות , אשר כללם דוד
עם העמים הנכבדים , בטל הסידור הזה , ולכן חידש ותיקן המלך את המחלקות ההן בשנותיו
האחרונות , והניח את מלכותו במעמד הזה לשלמה בנו . ראשי האבות וכו' . נבא ישראל
למלחמה כשלק לשמים עשרה מחלקות , ועל כל מחלוקת הופקד ראש בית אב אחד
לשר נבא , ותחת הראש הזה עמדו שרי האלפים , והיו ארבעה ועשרים למחלקת האחת ,
אחד לחלק , ותחתיהם עמדו שרי המאות , ותחת שרי המאות פקידים פחותים מהם ,
ולידם

ורעבדת המלך: לא להכרוני יריה הראש להכרוני
 לתלדתיו לאבות בשנת הארבעים למלכות דוד
 נדרשו וימצא בהם גבורי חיל ביעזיר גדעד:
 לב ואחיו בני חיל אלפים ושבע מאות ראשי האבות
 ויפקידם דוד המלך על דראובני ויהודי וחזי
 שבט המנשי לכל דבר האלהים ודבר המלך:
 כו ח ובני ישראל למספרם ראשי האבות ושרי
 האלפים והמאות ושטריתם המשרתים את
 המלך לכל דבר המחלקות הבאה והיצאת חדש
 בחדש לכל חדשי השנה המחלקת האחת עשרים
 וארבעה אלף: על המחלקת הראשונה לחדש
 הראשון ישבעים בנודיאל ועל מחלקתו עשרים

רש"י וארבעה

על יושבי נחלת המלך וחצרות המלך וכן לפנינו לכל דבר האלהים ודבר המלך:
 (לא) בשנת הארבעים היו וגומר. וגם כל חצונות הללו בשנת הארבעים
 היו:

כז (א) לכל דבר המחלקות. כל זה היה מתחילת מלכותו וחילך ואנכי
 שנאמר נוספר הלויס נוספר והולך מי היו שרי מחלקות דוד. הבאה
 והיוצאת חדש בחדש לכל חדשי השנה. שהיו ישראל חלוקים לשנים עשר חלקים
 וכל חלק וחלק שמש את המלך חדש והמלך נותן להם הוצאותם כדכתיב בספר
 מלכים ולשלמה שנים עשר נציבים על כל ישראל וכלכלו את המלך ואת ביתו והם
 מזומנים ללחום מלחמתו ולכל עבודתו בזה החדש וכל זה התחילת מלכותו היה.
 עשרים וארבע אלף. חף על פי שהיו ישראל יותר מ"ב פעמים כ"ד אלפים דוד לא
 צחר אלף חגשי חיל ועשירי העם אשר יוכלו לעזוב עסקיה ולעסוק בעסקי המלך.

מכלל יופי מן קאפיטל כו

כו (ו) הממשלים. ענין משלוהוא חאר רוצה לומר דומים להם כגבורה כי
 גבורי חיל המה ובא בחירק המ"ם כמו הערים המבדלות. עתליהו
 המרשעה: (כח) ההקדיש שמואל. הה"א במקום אשר כמו אשר הקדיש כי לא
 חשמש ה"א כעובדים: (ל) פקודת ישראל. שם ענין מנוי וגבורות: מערכה.
 הה"א נוספח כי הוא מלעיל. (לג) ויפקידם ענין מנין וגבורות:

יוני
 יעם
 יונר
 רען
 עניב
 יבען
 הל
 יונר
 יבען
 נאט
 לונג
 יאב.
 אל;
 ידעת
 יודיע
 ה או
 יעם
 ידע
 ושבע
 ק
 י
 ילך
 ימו
 יזקים
 האל
 יאכנר
 יפה
 יד
 יכותיו
 ישראל
 יחד
 יחת
 יח

וְאַרְבַּע־אֲלָף : ג מִן בְּנֵי פְּרִץ הָרֹאשׁ לְכָל שָׂרֵי
הַצְּבָאוֹת לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן : ד וְעַל מַחְלַקַת הַחֹדֶשׁ
הַשֵּׁנִי דוֹדֵי הָאֲחוּהוּי וּמַחְלַקְתוֹ וּמִקְלוֹת הַנְּגִיד וְעַל
מַחְלַקְתוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע־אֲלָף : ה שָׂר הַצְּבָאָה
הַשְּׁלִישִׁי לַחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי בְּנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן
רִאשׁוֹן עַל מַחְלַקְתוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע־אֲלָף : ו הוּא
בְּנֵיהוּ גִבּוֹר הַשְּׁלִשִׁים וְעַל הַשְּׁלִשִׁים וּמַחְלַקְתוֹ
עַמִּיזָבָד בְּנוֹ : ז הַרְבִּיעִי לַחֹדֶשׁ הַרְבִּיעִי עֶשְׂהָאֵל

אחי ר ש י

אבל עניי העם הצריכים לפרנס עצמם לא לקח דוד: (ג) הראש לכל שרי צבאות.
ישבע מן בני פרץ היה ויהיה ראש לכל י"ג שרי צבאות ולפי שהיה מן בני פרץ מנהו
דוד ראש: (ד) ומקלות הנגיד. בר מחלקותו המסייע עמו ומקלות: (ה) שר
הצבא השלישי. משום כבוד בניהו קורהו שר הצבא יותר מהשאר לצד מישבעם שהיה
מבני פרץ שקורהו כמו בן ראש דכתיב הראש לכל שרי הצבאות מפני כבודו של דוד
שהיה מבני פרץ כמוהו: הכהן ראש. שהיה ראש ויש אומרי שהיה כהן גדול ואינו
כן שהרי דווקא ואיתר היו כהנים גדולים: (ו) גבור השלשים כדלעיל דכתיב מן
השלשים המ נכבד וגומר: (ז) הרביעי עשהאל אחי יואב וצדיה בנו אחריו.
שהרי עשהאל נהרג בתחלת מלכותו שהרגו אבנר ונתן צדיה בנו אחריו תחתיו על

מחלקותו

ב א ו ר

ולידם היו שוטרים, להוציא את משפטי המלחמה מכח לפועל, ולענוש את המחויבים
עונש, וכל שר משרי הצבא שמר משמרתו עם מחלקותו חודש אחד, ולקח הסודש יבא משמרתו,
ובא שר צבא אחר עם מחלקותו תחתיו, ושרתה כל מחלקת את המלך חודש אחד בשנה,
למען לא תכבד עבודת המלחמה על העם, ועלה כך חיל המלך, המלומד תמיד למלחמה,
קרוב לשלש מאות אלף איש, והיה די לשמור את גבול ישראל מכל צד הנזכר. (ג) מן
בני פרץ וכו'. ישבע, בן זבדיאל, הנזכר בפסוק הקודם, היה מן בני פרץ, ומשפחת
המלך דוד (למעלה מזה ב' ה' ס' ת' וכו', רות ד' י"ח וכו'), ולכן נקרא בשם יקר וגדלה:
הראש לכל שרי הצבאות, והיה שר צבא המחלקות הראשונה לחודש הראשון, אבל ממשלתו
לא גדלה יותר ממשלת שרי צבאות המחלקות האחרות, ויואב היה שר על כל צבא ישראל
(להלן פסוק ל"ד, למעלה י"ח ט"ו, שמואל ב' כ"ג). (ד) רודי האחוחי. נראה,
כי הוא דודו (רודי לפי הכתיב), בן אחוחי, הנזכר בספר שמואל (ב' כ"ג ט'),
ואולי גם ישבעם, בן זבדיאל, הנזכר בפסוק ב', הוא ישבעם בן הכמוני, הנזכר
למעלה מזה (י"א י"א), ואני שמות היו לאבי ישבעם: זבדיאל וחכמוני, ורכים בן,
ואולי הוא גם חכמוני, הנזכר בספר שמואל (ב' כ"ג ט'). ומקלות הנגיד. גם טקלות
היה נגיד במחלקת רודי האחוחי, ואולי היה שר צבא במקום רודי, אם לא היה
במקום

ה ר ג ו מ א ש כ נ ז י קטז

אין זיינער אַבטהיילונג וואָרען פֿיר אונד צוואַנציג טויזענד . [ג] ער וואָר
פֿאָן דען זעהנען דעם פּרץ , דאָז הויפט אַללער אָבערסטען דער העערע
אין דעם ערסטען מאָנאַטע . [ד] איבער דיא אַבטהיילונג דעם צווייטען
מאָנאַטעס וואָר דודי , דער אַתוחי , אונד אין זיינער אַבטהיילונג וואָר
אויך מקלות העערפֿיהרער ; אין דערזעלבען וואָרען פֿיר אונד צוואַנציג
טויזענד . [ה] דער דריטטע פֿעלדהערר אין דעם דריטטען מאָנאַטע
וואָר בניהו , זאָהן דעם יהודע , איינער דער אָבערסטען שטאַאַטסבע.
אַמטען ; אין זיינער אַבטהיילונג וואָרען פֿיר אונד צוואַנציג טויזענד .
[ו] דיזעד בניהו וואָר איין העלד פֿאָן דען דרייסיגען אונד איבער דיא
דרייסיג (העלדען) ; אין זיינער אַבטהיילונג וואָר אויך זיין זאָהן עמיזכר
אַנגעשטעללט . [ז] דער פֿירטע אין דעם פֿירטען מאָנאַטע וואָר

עשהאל באור

צמקוס פקודתו, והזכיר הכתוב את מקלות נפרט, כי פיה איש גבור חיל, ככנר מאוד
צבא המלחמה . (ה) בניהו בן יהודע הכהן ראש . יהודע היה כהן גדול , כמו שאמר
למעלה , בתחלת מלכות בית דוד (למעלה י"ב כ"ז) : ויהודע הנגיד לאהרן . (ד"ק) .
ורש"י ז"ל כתב : , הכהן ראש , שהיה ראש , ויש אומרים , שהיה כהן גדול , ואינו כן ,
שהרי נדון ואביתר היו כהנים גדולים . " ולפי הסברא לא היה בניהו , בן יהודע , כהן , כי
אף שהורשו הכהנים לצאת למלחמה לעת הצורך , לא נראה שהיו הכהנים שרי צבא תמידים
צביל המלחמה , ובפרט בעת ההיא , אשר יספר מומנה הכתוב פה , שהיו אף שרי הצבא
משנטיס אחרים זולת שנט לוי , כמו שמבאר הכתוב והולך , ובלתי ספק לא היה בניהו ,
ולא יהודע אביו כהן גדול , כמו שהזכרת מדברי רש"י ז"ל , כי אביתר ונדון היו כהנים
גדולים בימי דוד , ואחיהם היה כהן גדול לפניו , ואלה אלה שמשו צבאונג גדולה בימי
שמואל , שול , דוד ושלמה (שמואל א' כ"ח ב' וגו' , כ"ט וכו' , למעלה מזה י"ט ז' ,
שמואל ב' ט' ט"ו , מלכים א' ב' ל"ה) , אך פירוש : בניהו , בן יהודע , הכהן ראש ,
כי בניהו , בן יהודע , היה שר ונגיד גדול , כי היה שר צבא על עשרים וארבעה אלף אנשי
מלחמה , וגם היה שר על הכרתי והפלתי (למעלה מזה י"ט ז' , וראה מה שביארתי
שם) , כי מלת כהן תורה לפעמים על שררה וגדולה זולת גדולת הכהונה : כמו וכו' דוד
כהנים היו (שמואל ב' ט' י"ח) , וגם עירא היאירי היה כהן לדוד (שם כ' כ"ו) , ודומיו .
ועל פי זה תרגמתי אשכנזית . (ו) הוא בניהו גבור השלשים ועל השלשים . ראה
למעלה מזה (י"א כ"ב כ"ה , שמואל ב' כ"ג כ"ג) . ומחלוקתו עם יזכר בנו . פירוש :
עמיזכר בנו היה גם כן על מחלוקתו תחתיו . (ד"ק) . ויתכן שהיה עמיזכר , בן בניהו ,
שר הצבא תחת אביו , לפיכך את אנשי המלחמה , אם לא היה אביו צמקוס פקודתו ,
כי רבניהו היו שתי פקודות גדולות , שהיה שר צבא על המחלק' השלישית , שהיתה
כוללת עשרים וארבעה אלף איש ככל המחלקות , וגם היה על הכרתי והפלתי (ראה מה
שכתנתי בפסוק הקודם) , וחולי היה עמיזכר שר אלף אי שר מאה תחת אביו , שר
הצבא , במחלוקתו (ראה מה שביארתי בפסוק א') , ותרגומי האשכנזי סובל את שתי
הדעות . (ז) עשהאל אחי יואב וזכריה בנו אחריו . שהרי עשהאל נהרג בתחלת
מלכות דוד (שמואל ב' ב' כ"ג) , וכתן דוד וזכריה בנו אחריו , לראש על מחלוקתו . (ד"ק) .
ומחלוקת צבא ישראל , הנזכרות פה , היו בתחלת מלכות דוד , כמו שהזכרתי למעלה
(פ"ח)

תרגום אשכנזי

עשהאל, דער ברודער דעם יואב, אונד זכריה, זיין זאָהן, נאָך
 איהם; אין זיינער אַבטהיילונג וואָרען פֿיר אונד צוואַנציג טויזענד.
 [ח] דער פֿינפֿטע אין דעם פֿינפֿטען מאָנאָטע וואָר דער פֿעלדהערר
 שמהות, דער יורח; אין זיינער אַבטהיילונג וואָרען פֿיר אונד צוואַנציג
 טויזענד. [ט] דער זעכסטע אין דעם זעכסטען מאָנאָטע וואָר עירא,
 זאָהן דעם עיקש, דער תקיע; אין זיינער אַבטהיילונג וואָרען פֿיר אונד
 צוואַנציג טויזענד. [י] דער זיבענטע אין דעם זיבענטען מאָנאָטע וואָר
 חלץ, דער פֿלוני, פֿאָן דען זעהנען דעם אפרים; אין זיינער אַבטהיילונג
 וואָרען פֿיר אונד צוואַנציג טויזענד. [יא] דער אַכטע אין דעם אַכטען
 מאָנאָטע וואָר סבכי, דער חושתי, אויז דעם הויזע דעם ורתי; אין
 זיינער אַבטהיילונג וואָרען פֿיר אונד צוואַנציג טויזענד. [יב] דער נינג
 טע אין דעם נינטען מאָנאָטע וואָר אביעזר, דער ענתותי, אויז דעם
 שטאַממע דעם בן ימיני; אין זיינער אַבטהיילונג וואָרען פֿיר אונד צוואַנציג
 טויזענד. [יג] דער צעהנטע אין דעם צעהנטען מאָנאָטע וואָר
 מהרי, דער נטופתי, אויז דער פֿאַמיליע דעם ורתי; אין זיינער אַב
 טהיילונג וואָרען פֿיר אונד צוואַנציג טויזענד. [יד] דער איילפֿטע אין
 דעם איילפֿטען מאָנאָטע וואָר בניה, דער פרעתוני, פֿאָן דען זעהנען
 דעם אפרים; אין זיינער אַבטהיילונג וואָרען פֿיר אונד צוואַנציג טויזענד.
 [טו] דער צוועלפֿטע אין דעם צוועלפֿטען מאָנאָטע וואָר חלדי, דער

נטופתי באור

(פסוק א') מדברי רד"ק ז"ל, ונתחלת מלוך דוד בא אליו חיל גדול מישראל חכונה
 להמליכו, והחיל הוא עלה לסק חמש מאות אלף ושמונים וחמשה אלף ושמונה
 מאות אכסי מלחמה (למעלה מזה י"ב כ"ד וגי') ומהם חלק דוד את שתיים עשרה מחלקות
 בכח המלחמה, כל מחלקת עשרים וארבעה אלף איש, ועלה סך כל המחלקות יחדיו
 לשתי מאות אלף ושמונים ושמונה אלף איש, והנה גם עשהאל, אחי יואב, היה
 אחד מגבורי דוד (למעלה י"א כ"ו, שמואל ב' כ"ג כ"ד). (ח) שמהות היורח
 כראש, כי הוא הגבור מגבורי דוד, הנקרא למעלה מזה (י"א כ"ז) שמוח ההרורי
 וכשמואל (ב' כ"ג כ"ה) נקרא: שמה החרודי, כשינוי קצת, ורבים כמוהו. (ט) עירא
 בן עקש חתקיעי. הגבור הזה נמנה בין שלשים הגבורים, אשר לדוד (למעלה מזה י"א
 כ"ח, שמואל ב' כ"ג כ"ו). (י) חלץ הפלוני. כן נקרא ארבעה הנה גם למעלה מזה
 (י"א כ"ז), אבל בספר שמואל (ב' כ"ג כ"ו) נקרא: חלץ הפלטי. (יא) סבכי החושתי
 לזרחי. ממשפחת זרח. (רד"ק). וכן תרגם רבי יוסף: לבית זרח, וכן תרגמתי. והנה
 הגבור הזה נזכר גם למעלה מזה (י"א כ"ט), וכשמואל (ב' כ"ג כ"ז) נקרא: סבוני
 החושתי, ולמעלה מזה (כ"ד) נאמר, כי סבכי החושתי הנה את קיפי מילידי הכפאים,
 במלחמה

אחי יואב וזבדיה בנו אחריו ועל מחלקתו עשרים
וארבעה אלף: ח החמישי לחדש החמישי השר
שמהות היזרח ועל מחלקתו עשרים וארבעה
אלף: ט הששי לחדש הששי עירא בן עקש התקועי
ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף: י השביעי
לחדש השביעי הלץ הפלוני מן בני אפרים ועל
מחלקתו עשרים וארבעה אלף: יא השמיני לחדש
השמיני סבכי החשתי לזרחי ועל מחלקתו
עשרים וארבעה אלף: יב התשיעי לחדש התשיעי
אביעזר הענתותי לבנימיני ועל מחלקתו עשרים
וארבעה אלף: יג העשירי לחדש העשירי מהרי
הנמופתי לזרחי ועל מחלקתו עשרים וארבעה
אלף: יד עשתי עשר לעשתי עשר החדש בניה
הפרעתוני מן בני אפרים ועל מחלקתו עשרים
וארבעה אלף: טו השנים עשר לשנים עשר החדש
חלדי הנמופתי לעתניאל ועל מחלקתו עשרים

וארבעה

ד ש י

מחלוקתו (שמואל ב' ב'): (ח) השר שמוכות היזרח. הזרחי: (טז) ועל

ב א ו ר

במלחמה עם הפלשתים, וכן כתוב בשמואל (כ"א י"ח). (יב) אביעזר הענתותי. הוא
זכור גם למעלה (י"א כ"ח) ובשמואל (ב' כ"ג כ"ו) בין שלשים הנזכרים אשר לדוד. לבנימיני
כן כתיב, והקרי: לבן ימיני, והוא שבט בנימין, כמו שתרגס רב יוסף: לשיבט בנימין.
(יג) מהרי הנמופתי. הוא זכור גם למעלה (י"א למ"ד) ובשמואל (ב' כ"ג כ"ח) בין גבורי
דוד. (יד) בניה הפרעתוני. זכור גם למעלה (י"א ל"א) ובספר שמואל (ב' כ"ג למ"ד).
(טו) חלדי הנמופתי. הוא נקרא למעלה מזה (י"א למ"ד) חלד הנמופתי, ובספר
שמואל (ב' כ"ג כ"ט) חלב הנמופתי. לעתניאל. ממספחת עתניאל, בן קנו (למעלה
מזה ד' י"ג, יהושע ט"ו ט"ז). (כד"ק) וכן תרגס רב יוסף: לזרעית עתניאל.
(טז)

דברי הימים א כז

וארבעה אלה: טז ועל שבטי ישראל לראובני
 נגיד אליעזר בן זכרי לשמעוני שפטיהו בן מעכה:
 יז ללוי השביה בן קמואל לאחרון צדוק: יח ליהודה
 אהליהו מאחי דויד ליששכר עמרי בן מיכאל:
 יט לזבולן ישמעיהו בן עבדיהו לנפתלי ירימות בן
 עזריאל: כ לבני אפרים הושע בן עוזיהו לחצי
 שבט מנשה יואל בן פדיהו: כא לחצי המנשה
 גלעד יהו בן זכריהו לבנימן יעשיאל בן אבנר:
 כב לדן עזראל בן ירחם אלה שרי שבטי ישראל:
 כג ולא נשא דויד מספרם למבן עשרים שנה
 ולמטה כי אמר יהוה להרבובת את ישראל בכוכבי
 השמים: כד יואב בן צרויה החל למנות ולא כלה

ויהי

ר ש י

שבטי ישראל כבר אמרנו ראשי המחלקות אשר לדוד ועתה מספר מי היו שרי שבטי
 ישראל שר של כל שבט ושבת: (כג) ולא נשא דוד מספרם למבן עשרים שנה ולמטה.
 פתרון כבר אמרנו שמונה ישראל וחלקן למחלקות עם הלויים מנה ושימוס על עבודתם
 וכל חלו שמונה נח מנה אחת מהם פחות ומבן כ': ככוכבי השמים. כמו שאין יכול
 איש למנות כוכבי השמים כך אין יכול למנות: (כד) ולא כלה. פתרון ועוד

ב א ו ר

(טז) ועל שבטי ישראל לראובני נגיד ינו. עד הכה ספר הנבדלים, שהיו ראשי
 המחלקות, ועתה ספר השרים, שהיו ראשי השבטים, נשא כל שבט ושבת. (רד"ק) *
 והראשים, האמורים פה, נקראו גבלן (פסוק כ"ב): שרי שבטי ישראל, והנשיאים
 האלה היו נגידים מושלים על שבטי ישראל, תחת יד המלך, והיו יועצי המלך לכל דבר גדול
 במלכות, והיה להם יתר שאת גדולה על עשרים וארבעה שרי הנבא, הנזכרים בפסוקים
 הקודמים, ולכן הקדימם הכתוב לשרי מחלקות הנבא, כאמיר להלן. (כ"ח ח'): שרי
 השבטים ושרי הכהלה ת ינו. לשמעוני וכו'. זכר הכתוב פה את בני לאה בסדר תולדותם
 (ראשית כ"ט ל"ב וגו', למ"ד י"ז וכו'). (יז) חשביה. הוא נזכר למעלה (כ"ו למ"ד).
 לאהרן. אהרן וכו' היו משנת הלוי, רק הנדלים ה' לעבודתו, להיות כהנים בקדש,
 ולכן היה להם בייחוד נגיד וראש. צדוק. נדוק ואביתר היו כהנים גדולים בימי המלך דוד
 (שמואל ב' כ' ב"ה), ולדעת קצת היה נדוק כהן לפני משכן ה', אשר נבנעק (למעלה
 מה' ש"ז ל"ט), ואביתר היה כהן צאולה המועד בירושלים, אשר שם היה ארון ברית האלהים
 (למעלה)

ח ר ג ו ס א ש כ נ ז ו ק י ח

נטופתי , איז דער פֿאַמיליע דעס עחניאל ; אין זײַער אַבטריילונג
וואַרען פֿיר אונד צוואַנציג טויזענד . [טו] איבער דיא שטעממע
ישראל'ס וואַרען פֿאַלגענדע : פֿאַן דעם שטאַממע דעם ראובני וואַר
פֿירסט אליעזר , זאָהן דעם זכרי , פֿאַן דעם שטאַממע דעם שמעוני
שפטיהו , זאָהן דעם מעכה ; [יו] פֿאַן לוי חשביה , זאָהן דעם קמואל ,
פֿאַן דעם הויזע דעם אהרן צדוק ; [יח] פֿאַן יהודה אליהו , איינער
דער ברידער דויד'ס , פֿאַן יששכר עמרי , זאָהן דעם מיכאל ;
[יט] פֿאַן זכרון ישמעיהו , זאָהן דעם עובדיהו , פֿאַן נפתלי ירימות ,
זאָהן דעם עזריאל ; [כ] פֿאַן דען זעהנען דעם אפרים הושע , זאָהן
דעם עזיהו , פֿאַן דעם האַלבען שטאַממע דעם מנשה יואל , זאָהן דעם
פדיהו ; [כא] פֿאַן דעם האַלבען שטאַממע דעם מנשה אין גלעד ידו ,
זאָהן דעם זכריהו , פֿאַן בנימן יעשיאל , זאָהן דעם אבנר ; [כב] פֿאַן
דן עזראל , זאָהן דעם ירוחם ; דײַס וואַרען דיא פֿירסטען דער שטעממע
ישראל'ס . [כג] דויד נאָהם דיא אַנצאהל דעריעניגען ניכט אויף
דיא אינטער צוואַנציג יאהרען אלט וואַרען ; דען דער עויגע פֿערהײַם
ישראל צו מעהרען וויא דיא שטערנע דעם היממעלס . [כד] יואב

כ א ו ר ז א ה ו

(למעלה מזה ט"ו א" , ט"ז א") . (יח) אליהו מאחי דויד . הנזכרים למעלה (ב' י"ג
זכו') , ולו שני שמות , או אחר מלבד הנזכרים , כמו שאמר רבותינו ז"ל בדרש , שכתבו -
(רד"ק) . (יט) לנפתלי וגו' . דן היה נכיר לבלהה , שפת רחל (ראשית למ"ד ה'
ויו') , ואמריו ילדה את נפתלי (טס פסוק ז' ח') , ופה הקדים הכתוב את נפתלי
זכר את דן באסרוכה (להלן פסוק כ"ג) , ולא ידענו טעם לזה . (כ) לחצי שבט מנשה
וגו' . הכונה פה על חצי שבט המנשה , אשר לקח נפתלי קרוב לנחלת שבט אפרים (יהושע
י"ז ס' וכו') . (כא) לחצי המנשה גלעד . הוא חצי שבט מנשה , אשר ישנו מעבר
לירדן , אשר סס לקחו גם בני ראובן ובני גד את נחלתם . יעשיאל בן אבנר . משפת
אבנר , בן נר , אשר היתה היקרה בכל משפחת ישראל (שמואל א' י"ד כ"א , שמואל ב' כ'
ס' ט' , ג' ל"ח) , עמדה בנדולתה גם אחרי מות אבנר . (כב) אלה שרי שכטי ישראל .
כוונת הכתוב על רוב שבטי ישראל - ולא על כלם , כי שנת גד ישבט אשר לא הוזכרו פה
ואולי היה שנת גד תחת משלת נשיא שנת ראובן , אשר היה גדול משנת גד . וחצי שבט
מנשה , אשר ישבו עמו מעבר לירדן מזרחה , ואולי היה גם שנת אשר , אשר ישב בנחלת
קצר בין שבט נפתלי ושבט זכרון (יהושע י"ט כ"ז ל"ד) , תחת משלת נשיא שנת אחר
מהשנטיס האלה . (כג) ולא נשא דויד מספרם וכו' . כלומר , כל אלה , שספר דוד
שתיס עשרה משלקות , כל אחת מעשרים וארבעה אלף , לא ספר אלא מעשרים שנה ומעלה .
(רד"ק) . למבן עשרים שנה ולמטה . לא ספר דוד את ישראל מבן עשרים שנה ולמטה
כי אס מבן עשרים שנה ולמעלה , כל זולף חרב , יוצא נכח בישראל (במדבר א' ג' , למעלה
מזה כ"ח ה') . כי אמר ה' להרבות וגו' . ואף כשאמר הקדוש ברוך הוא , למנת ישראל ,
לא אמר למנותם אלא מבן עשרים שנה ומעלה , כי אמר להרבותם ככוכבי השמים , ואין

ח ר ג ו ם א ש כ נ ו י

וְאֵהָן דַּעַר צְרוּיָהּ , פִּינְג אָן , (דַּאָן פֶּאָלְק) צו צַעְהֶלְען , פֶּאָלְלֶענְדֶּרֶעֶמֶט
 אַכְעֶר נִיכְט , וּוִייל דַּאָדוּרְךְ דַּעַר צַאָרְן (גַּאָטְטֶעס) אִיבֶּער יִשְׂרָאֵל קָאָם ;
 אֹונד דַּאָרוֹם וּוְאֹורְדֶּע דִּיא צַעְהֶלֹונג נִיכְט אֹונטֶער דִּיא צַעְהֶלֹונגֶען דַּעַר
 צִיטְטֶנְעִשִׁיכְטֶע דַּעַם קַענִיגֶם דִּוִּיד אֹוּיֶפֶגֶענָאָמֶמֶען . [כֶּה] אִיבֶּער דִּיא
 שַׁעֲצַע דַּעַם קַענִיגֶם וּוְאֶר עֹומוֹת , וְאֵהָן דַּעַם עֲדִיאַל ; אִיבֶּער דִּיא פֶּאָר .
 רַאָטְהֶסְהִיזֶער אֹוּיֶף דַּעַם פֶּעֶלְדֶּע , אִיִן דַּעַן שַׁטְעֶדֶטֶען , דַּעַר־פֶּעֶרן אֹונד
 שַׁלְעַסֶּעֶרן יִהוֹנָתָן , וְאֵהָן דַּעַם עֹוּיָהוּ ; [כֹּו] אִיבֶּער דִּיא אַקְקֶערֶסֶלִיטֶע
 אֹונד דַּעַן פֶּעֶלְדֶּבּוּיא וּוְאֶר עֹוּרִי , וְאֵהָן דַּעַם כֹּלוֹב ; [כֹּו] אִיבֶּער דִּיא
 וּוִינְבֶּעֶרְגֶּע שַׁמְעִי , דַּעַר רַמְתִּי , אִיבֶּער דַּעַן וּוִינְבּוּיא פִּיר דִּיא וּוִינְקֶעֶל .
 גַּעַר זֹכְרִי , דַּעַר שַׁפְּמִי ; [כֶּח] אִיבֶּער דִּיא אֶהֶלְגֶּערֶטֶען אֹונד מוּיֶל .
 פֶּעֶר־פִּיגֶענְבִּימֶע אִים טַהֲאֶלֶע בַּעַל חֲנָן , דַּעַר גֶּדְרִי , אִיבֶּער דִּיא עֶהֶל .
 נִידֶּר־לֶאָגֶען יוֹעַשׁ , [כֶּט] אִיבֶּער דִּיא רִינְדֶּער , דִּיא אֹוּיֶף שְׁרוֹן וּוִיידֶּע .
 טַעַן , שַׁרְטִי , דַּעַר שְׁרוּנִי , אִיבֶּער דִּיא רִינְדֶּער אִיִן דַּעַן טַהֶעֶלְעֶרן
 שַׁפְּט , וְאֵהָן דַּעַם עֲדִלִי , [ל] אִיבֶּער דִּיא קַאָמְעֶעֶלֶע אֹוּבִיל , דַּעַר
 יִשְׁמַעְאֵלִי

ב א ו ר

לַהֶס מִסְפֵּר , כִּמוֹ שֶׁאָמַר (רַאָזִית י"ג ט"ז) : אֲשֶׁר אִם יִכְלֹ אִישׁ לִמְנוֹת אֶת עֵפֶר הָאָרֶץ ,
 גַּם זִרְעֶךָ יִמְנֶה . (רד"ק) . (כד) יוֹאֵב בֶּן צְרוּיָהּ הִחֵל לִמְנוֹת . יוֹאֵב , בֶּן צְרוּיָהּ , הִחֵל
 לִמְנוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל , מִנֵּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה , כִּמוֹ שֶׁנִּזְכָּרוּ הַמֶּלֶךְ דָּוִד (לְמַעַלְה מִזֶּה כ"א ב'
 ה') . וְלֹא כֹלָהּ וּגו' . שְׁנֵי שָׁנָיִם לֹא סָפַר , כִּי נִתְעַב דָּבַר הַמֶּלֶךְ אֶת יוֹאֵב (לְמַעַלְה מִזֶּה
 כ"א ו' יו') , כִּמוֹ שֶׁכְּתוּב : וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא קָנַף עַל יִשְׂרָאֵל . (רד"ק) . וְרַאָה לְמַעַלְה (סס
 פֶּסוּק ז') וְנִסְפָּר שְׁמִיאֵל (ב' כ"ד א') . בְּסִפְּרֵי דְבָרֵי הַיָּמִים לְמֶלֶךְ דָּוִד . בֵּין
 הַמִּסְפָּרִים , סִפְּרֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִד אֶת הַלְוִיִּם (פֶּרֶשֶׁה כ"ג וּפֶרֶשִׁיֹות הַנְּלוּיִם אַחֲרֵיהֶם) וְאֶת יִשְׂרָאֵל
 (פֶּרֶשֶׁה הַזֹּאת) . (כֶּה) וְעַל אֹוצְרוֹת הַמֶּלֶךְ וְכו' . עַתָּה סוֹפֵר פִּקְדוֹת וּנְזֻרָיו , עַל
 מַלְאֲכָתוֹ וְעַל אֹוצְרוֹתָיו , בְּנֵית וּבִשְׁדֵּה . (רד"ק) . (כז) וְעַל הַכְּרָמִים וּגו' . שְׁמַעִי הִיא
 מְמוֹנָה עַל הַכְּרָמִים עַד אֲשִׁיפֶת הַעֲנָבִים , וְנָדִי הִיא מְמוֹנָה עַל הַכְּרָמִים בַּשָּׂעֵת אֲשִׁיפֶת
 הַפִּירוֹת וְהַעֲנָבִים , מִהַבְּנִיר וְאֵילָךְ , כִּמוֹ שֶׁאָמַר : לְאֹוצְרוֹת הַיַּיִן . (רד"ק) . וְהִנֵּה הִיא
 פִּקְדֵי אֶחָד עַל עוֹשֵׂי הַמַּלְאָכָה בְּכְרָמִים , וּפִקְדֵי אֶחָד עַל פְּרֵי הַכְּרָמִים , שֶׁהוּא הַיַּיִן , אֲשֶׁר
 הוֹכֵחַ בְּמִרְתָּפִים , וְכֵן הוֹפֵקֵד מְמוֹנָה עַל עוֹשֵׂי מַלְאָכָה הַשְּׂדֵּה (בְּפֶסוּק הַקּוֹדֶם) , וּמְמוֹנָה אֶחָד עַל
 תְּבוּאוֹת הַשְּׂדֵּה , אֲשֶׁר הוֹנְחוּ בְּאֹוצְרוֹת (פֶּסוּק כ"ה) . וְעַל שְׁבַכְרָמִים לְאֹוצְרוֹת הַיַּיִן .
 וְעַל עֵיבּוּדֵתָא דְּבְכְרָמִיָּה לְמִרְתָּפִיָּה דְּחִמְרָא . (תַּרְגּוּם רַבִּי יוֹסֵף) . וְכֵן תַּרְגּוּמִי .
 (כט) וְעַל הַבֶּקֶר הַרוֹעִים בְּשְׁרוֹן . שְׁרוֹן הִיא מוֹפְאֵד בְּסַעֲדַת פִּירוֹתָיו , וְהִיא מִרְעֵה טוֹב
 וְשִׁמּוֹן (יִשְׁעִיָּה ל"ה ב' , פ"ה יו"ד) . וְרַאָה יוֹתֵר מִזֶּה בְּמִנְיַח הַסֵּפֶר . שְׁמַרְיִ כֵּן כְּתוּב ,
 וְקָרִי : יִשְׁרָטִי . (ל) וְעַל הַגְּמֻלִים אֹוּבִיל הַיִּשְׁמַעְלִי . כְּתוּב בְּנִקְרָא זֶה הַיִּשְׁמַעְלִי , בְּלִי
 אֶלֶף , וְכֵן נִמְסַר פֶּה בְּמַסּוּרָה : ג' חֶסֶר אֶלֶף , רֹזֶה לְאֹמֹור : בְּשִׁלְשָׁה מִקְוִיּוֹת בְּמִקְרָא
 בְּתוֹכָהּ מִלַּת הַיִּשְׁמַעְלִי בְּלִי אֶלֶף וְהוּא כִּמוֹ הַיִּשְׁמַעְלִי בְּאֶלֶף , וְכְתוּב רַד"ק ל' : , אֹוּבִיל
 הַיִּשְׁמַעְלִי , שֶׁהַתְּגוּרָר בְּאֶרֶץ בְּנֵי הַגֵּר . " הִנֵּה לְדַעְמוֹ ז' הִיא אֹוּבִיל , הַמְּזַכֵּר פֶּה ,
 אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי , וְנִקְרָא יִשְׁמַעְאֵלִי , לְפִי שֶׁנֶּר בְּאֶרֶץ יִשְׁמַעְאֵל , אֲנִל לְדַעַת אַחֲרֵים הִיא
 אֹוּבִיל

ויהי בואת קצף על ישראל ולא עלה המספר
 במספר דברי הימים למלך דוד : כה ועל אצרות
 המלך עזמות בן עדיאל ועל האצרות בשדה
 בערים ובכפרים ובמגדלות יהונתן בן עזיהו :
 כו ועל עשי מלאכת השדה לעבודת האדמה עזרי
 בן כלוב : לו ועל הכרמים שמעי הרמתי ועל
 שבכרמים לאצרות היין זבדי השפמי : כח ועל
 הזיתים והשקמים אשר בשפלה בעל חנן הנדרי
 ועל אצרות השמן יעיש : כט ועל הבקר הרעים
 בשרון שטרי השרוני ועל הבקר בעמקים שפט

כז ר ש י

אני אומר לך הלא יואב התחיל פעם אחרת למנות העם למעלה מעשרים ולא כלה:
 ויהי בזאת קצף על ישראל. מאותו קצת שונה היה קצף על ישראל לפי שעלה
 במחשבתו למנות כל ישראל ולעבור על הפסוק אשר אם יוכל איש למנות את עפר
 הארץ וגו' (ראשית י"ג) ולעבור הפסוק הבט נח השימו' וגו' (שם ט"ו): ולא
 עלה המספר. פתרון אע"פ שאני אומר החל למנות ולא כלה לא מנה כי אם מעט
 שהרי לא עלה מספר המוניין בספר שמואל כמספר המוניין כאן (בד"ה ב') אלף
 אלפים ומאה אלף ויהודה ארבע מאות ושבעים אלף ובשמואל (סוף) שונה מהות
 אלף ויהודה חמש מאות אלף וא"ת שני מספרים היו שפעמים מבין א' בשמואל וא'
 כאן אלף כך הוא לא עלה המספר בעספר ד"ה כי אותו המספר שונה לא כתב
 בשמואל כי אם קצת יין המספר משום צער ואצילות שנגפו חפי' על אותן מעט
 וכאן משום כבוד דוד חפי' אם היה המספר יותר היה אמרו לפי שהיה משמע שלא
 על חנם היה קצף על ישראל שהרי כבר מנה הרבה מישראל ועוד משום כבודו שהיו
 כולם לו עבדים כאש אחד: (כה) ועל אצרות המלך. אצרות כסף והבז כל
 זה הולך ומספר לגדולת דוד וחפי' מי שהיה ממונה על האתונ' שלו: ועל האצרות
 בשדה. ועל מה שגדל בשדה תבואות יין ושמן וכל מיני אוכלין ומשקין: בערים.
 לחייש הערים ולחייש ערי המלך ומגדלותיו: (כו) ועל עושה מלאכת השדה לעבודת
 האדמה. לחרוש האדמה: עזרי בן כלוב. היה ממונה ע"פ לצוות לחרוש האדמה
 והוא נתן להם הצקר וכל כלי המחרשה: (כז) ועל הכרמים. לעדור ולזמור
 הכרמים: ועל שבכרמים. הוא אצרות היין: (כח) ועל הזיתים. לנטוען
 ולמסוק: (כט) ועל הצקר הרועים בצרון שטרי השרוני. הצקי בעניינם:

(ל)

טע
 ס
 יער
 דיא
 אר.
 ונד
 יטע
 דיא
 על.
 ויל.
 הל.
 דע.
 יערן
 דער
 רין
 החל
 א' ב'
 ה מנה
 ג ס'
 בין
 שראל
 על
 ניהיה
 ס יפת
 היה
 אשר
 חר על
 יין
 ה טוב
 חייב
 בלי
 מקרא
 אוביל
 ופה
 ה היה

דברי הימים א כו כח

בן עדלי : ז ועל הנמלים אוביל הישמעלי ועל
האתנות יהדיהו המרגתי : לא ועל הצאן יזיו ההגרי
כל אלה שרי הרכוש אשר למלך דוד : לב ויהונתן
דוד דוד יועץ איש מבין וסופר הוא ויחיאל בן
חכמוני עם בני המלך : לג ואחיתפל למלך
וחושי הארכי רע המלך : לד ואחרי אחיתפל
יהודע בן בניהו ואביתר ושר צבא למלך יואב :
כה ויקהל דוד את כל שרי ישראל שרי
השבטים ושרי המחלקות המשרתים את

המלך רש"י

(ל) הישמעלי . היודע צטיב עסקו של גמלים : (לא) ועל הצאן יזיו ההגרי .
כי ההגרים יושבי אהל בשדה לכן מנעו על אצטו : (לב) ויחיאל בן חכמוני עם
בני המלך . מגדלן ואומין שלהם מלמדם תרבות : (לג) וחושי הארכי רע המלך .
שושניו קרית ספר הרגום קריתא דארכי . ויודע רבה כשחטא דוד בבת שבע שא
לחושי הארכי אם ישוב בתשובה אם יקבלו הקדוש ברוך הוא בתשובה לתת לו
ארוכה לחטאו ואמר לו כן . למרעהו אשר רע לו דמשון תרגומו שושני (שופטים
י"ד) : (לד) ואחרי אחיתפל . לאחר שמת לקח לו דוד את יהודע ואחיתפל
במקומו :

כה (א) ויקהל דוד את שרי ישראל . אלו השרים שרי שבטים כדכתיב
(לעיל כ"ז) ועל שבטי ישראל לראובני : ושרי המחלקות אלו י"ג

מחלקות באור

אוביל ושמעאלי ממש , וכן תרגם רב יוסף : אוביל ארבאח , אוביל הערבי , וערבו וישמעאלי
בני אומה אחת הם , כי הערבים הם בני ישמעאל , כנודע , והישמעאליים מבינים
היטב את גידול ושנע הנמלים , כי ארץ הערב מגדלת גמלים עד אין מספר , וכראה , כי
אוביל , האומר בכתוב הזה , נקרא על שם פקודתו , כי הנמל נקרא אבלאן בלשון הערב ,
ושמר הנמלים נקרא בלשון ההיא : אבאלאן . (לב) ויהונתן דוד דוד . הוא יהונתן ,
ב

מכלל יופי מן קאפיטעל כו

כו (ג) על המחלקה . ענינו חלק זכנ על מחלוקתו וכן לכל דבר המחלקות
למעלה : ועל מהלקתו . הנפרד מחלוקת בפלס מלכודת ובכנוי ישוב
החולם לשורק : (כ"ט) בשרון . פירשו בו ארץ מישור ומקום דשן ושרשו שרה
ובן שטרי השרוני : (לא) שרי הרכוש . השם הזה כולל כל ממון האדם מקנה
הבהמה וכסף וזהב וכל מטלטלין :